

Deu anys del taller d'observació de peixos a Torredembarra

Pere Abelló i Iris Gual

L'estiu del 2015 hem dut a terme la desena edició del Taller d'Observació de Peixos a Torredembarra, un acte educatiu i sensibilitzador que ja comença a ser un clàssic de la temporada d'estiu a la nostra platja. Tot va començar l'abril del 2006 quan l'Esteve Morros, llavors president del Centre d'Estudis Sinibald de Mas, ens va agafar per banda als dos autors d'aquest article després d'una xerrada que un de nosaltres va donar a Cal Bofill sobre la importància dels naturalistes al segle XXI. Sabedor de la feina que tant l'Iris com en Pere duem a terme per a conèixer des de diversos punts de vista la fauna i flora de la platja de Torredembarra, ens va proposar que féssim una mena de curset, amb continguts teòrics i pràctics per a donar a conèixer la fauna, i més especialment els peixos, que són els més vistosos i fàcils de veure, de la nostra platja. Nosaltres vam acceptar encantats.

Poc temps abans, acabàvem de publicar al Recull de Treballs del Centre un article (Abelló, 2006) sobre els peixos que es poden observar fàcilment a la nostra platja, amb alguns comentaris sobre cada espècie, com l'hàbitat, talles més comunes a la zona, o aspectes del comportament. Posteriorment, i també gràcies a l'empenta de l'Esteve, ens vam embarcar en l'edició d'un llibret apte per a la identificació de les principals espècies de fauna (peixos, crancs, equinoderms, meduses, etc.) i flora (algues i plantes) de la nostra platja. Això va quallar en l'edició del llibret submergible "Peixos i altra vida marina de la platja de Torredembarra" magníficament il·lustrat per en Jordi Corbera, del qual se'n va fer una presentació pública davant la Biblioplatja el juny de 2009 amb la col·laboració de l'Ajuntament de Torredembarra.

El taller d'observació de crancs i peixos va destinat a un públic familiar. L'objectiu principal és el reconeixement de les espècies de peixos més habituals i la identificació dels invertebrats més característics de la platja de BaixaMar.

Els coneixements teòrics que s'imparteixen són de divulgació científica i fan referència a les característiques del fons marí de la platja de BaixaMar, als trets anatòmics diferencials, coloració de les espècies més comunes, i aspectes del seu comportament que ajuden a la seva identificació.

Per a l'activitat al mar, cal saber nedar. En petits grups, i durant menys d'una hora, anem resseguint les roques, els fons sorrencs i l'aigua des de vora mar fins a l'Antina per tal d'observar quines espècies hi viuen. Entre tots intentem identificar els peixos que trobem i retenir la imatge detallada dels que no reconeixem.

En sortir de l'aigua, fem una rotllana i posem en comú les observacions, comentem les anècdotes i, amb l'ajuda del llibret submergible "Peixos i altra vida marina de la platja de Torredembarra", confegim una llista dels organismes observats entre tots. Més tard, l'endemà o en dies posteriors, les introduïm al portal d'internet "Observadors del Mar", per tal de fer-les públiques. Per tant, aquest és un taller que pot agradar tant als adults com als nens i nenes una mica grans.

Aquesta activitat ha tingut un ampli ressò a la nostra localitat que s'ha pogut reflectir en diverses entrevistes a programes de ràdio, principalment a Ona La Torre, pràcticament cada temporada, però també a Cadena Ser – Tarragona. Les ressenyes a diaris no han estat moltes, però ens consta que com a mínim se'n va parlar específicament al diari "El Punt – Tarragona" el 2010. El mateix estiu també se'n va fer una crònica i entrevistes al canal de televisió TAC12.

També s'ha aprofitat l'activitat per a presentar al públic el portal d'internet "Observadors del Mar", coordinat per l'Institut de Ciències del Mar (CSIC) de Barcelona, i introduir-hi les observacions obtingudes durant els tallers, amb l'objectiu que les nostres observacions de fauna i flora marines puguin estar disponibles, amb fotografies incloses, per a tothom.

A la platja de BaixaMar hi hem observat en els darrers vint anys unes noranta espècies de peixos. Això no vol dir que totes hi siguin sempre o les puguem veure sempre. Si quan anem a la platja ens posem unes ulleres i un tub i observem amb cura tant la sorra com les roques podem tranquil·lament arribar a veure-hi més d'una vintena d'espècies de peixos diferents. Algunes d'aquestes hi són sempre, però n'hi ha d'altres que són ocasionals.

Les espècies més fàcils de veure si avui dia hi anem a fer una capbussada són oblades, sards, variades, salpes, mabres, fadrins, donzelles, castanyoletes, molls de roca, diferents espècies de tords i dormilegues, serrans, joells, burrets de sorra i roca, i algun altre. Altres espècies són comunes però no tan abundants, però també es poden veure amb facilitat, com els roncadors, orades, llobarros, sards imperials, esparralls, morrudes, espets, llísseres, escòrpores, meros, palomides, puputs, molls de fang, i molts altres. D'altres són més cars de veure, com els engernis, déntols, molls reials, vaques serranes, aranyes, etc. De tant en tant s'hi pot veure algun tallaham, seitons, congres, corballs, i moltes altres espècies, moltes de mida petita, que no arriben a tenir nom popular i sovint només els especialistes les distingeixen com són per exemple molts burrets i dormilegues.

Encara que els peixos siguin els animals més vistosos, en les diferents edicions del taller també ens hem fixat en els altres habitants del mar, com són els eriçons, cargols, pops, crancs i meduses; així com a la presència de brots de posidònia a les roques de poca fondària i a la diversitat d'algues. Pel que fa a la posidònia, cal esmentar que aquesta planta, no alga, era abundant fins a la dècada dels anys seixanta del segle passat, i formava praderies a molt poc fons, anomenades popularment alguers, tot al llarg de la platja de BaixaMar, principalment en terra de l'Antina, on en alguns llocs encara s'hi poden observar les zones amb arrels i rizomes morts on hi habitava aquesta planta. Després de molts anys des de la seva desaparició, sembla que darrerament l'espècie fa un esforç tímid per a reconquerir la seva presència a la nostra platja, i sovint s'hi troben brots que no sempre tenen continuïtat d'un any per l'altre. La posidònia és un altre dels molts tresors de la nostra platja. Penseu que només es troba a la Mediterrània, i no gaire més enllà de les costes de Granada, sense arribar a penetrar a l'Atlàntic.

L'observació de les espècies vives ens permet gaudir d'una naturalesa que és més rica del que sembla a primer cop d'ull, però aquesta observació atenta també ens permet descobrir alguns problemes del mar que són responsabilitat humana.

A la zona de bany, on fem el taller, sovint trobem trossos de fil amb hams i ploms enredats a les algues i les roques. Aquest tipus de restes són un perill per als peixos que hi viuen, però també pels propis banyistes. També hem pogut veure com alguns pescadors submarins no tenen escrúpols en

pescar exemplars força petits de peixos que només estan tan aterrats en les fases més juvenils, com els meros, o en mariscar eriçons en època de veda, o en caçar pops de talla tan petita que no es poden ni menjar.

No hi ha gaires activitats similars al llarg de la costa catalana o de la Mediterrània peninsular o balear, però cal esmentar que des de fa un parell d'anys el GEPEC organitza una activitat similar a la Platja del Canyadell. El que sí que hi ha són activitats de “fishwatching” o “seawatching” amb empreses de lleure i submarinisme, com a les Illes Medes o a L’Ametlla de Mar, fet que permet la professionalització d’activitats didàctiques d’observació respectuoses amb la natura.

BIBLIOGRAFIA CITADA

Abelló, P. 2006. Els peixos de la platja de Torredembarra. *Recull de Treballs*, 8: 95-127.

Corbera, J., P. Abelló & I. Gual. 2009. *Peixos i altra vida marina de la platja de Torredembarra*. Monografies 9. Centre d’Estudis Sinibald de Mas, Torredembarra. 20 pp. ISBN: 978-84-922136-1-0

ESPECIE **2006** **2007** **2008** **2009** **2010** **2011** **2012** **2013** **2014** **2015** **TOTAL** **NOM POPULAR**

<i>Chromis chromis</i>												10	Castanyoleta
<i>Coris julis</i>												10	Donzella
<i>Diplodus sargus</i>												10	Sard
<i>Diplodus vulgaris</i>												10	Variada
<i>Gobius bucchichi</i>												10	Burret
<i>Lithognathus mormyrus</i>												10	Mabre
<i>Mullus surmuletus</i>												10	Moll de roca
<i>Oblada melanura</i>												10	Oblada
<i>Parablennius pilicornis</i>												10	Dormilega ("pilicornis")
<i>Pomadasys incisus</i>												10	Roncador
<i>Sarpa salpa</i>												10	Salpa
<i>Symphodus roissali</i>												10	Tord "roissali" / Tord roquer
<i>Thalassoma pavo</i>												10	Fadri
<i>Diplodus cervinus</i>												9	Sard imperial
<i>Serranus cabrilla</i>												9	Serra
<i>Dicentrarchus labrax</i>												8	Llobarro
<i>Parablennius gattorugine</i>												8	Dormilega ("gattorugine")
<i>Symphodus tinca</i>												8	Tord ("tinca") / Llavíó
<i>Epinephelus marginatus</i>												7	Mero
<i>Parablennius zvonimiri</i>												7	Dormilega ("zvonimiri")
<i>Atherina sp.</i>												6	Joell
<i>Diplodus annularis</i>												6	Esparrall
<i>Diplodus puntazzo</i>												6	Morruda
<i>Gobius cobitis</i>												6	Burret (de roca)
<i>Lipophrys trigloides</i>												6	Dormilega ("trigloides")
<i>Symphodus cinereus</i>												6	Tord ("cinereus")
<i>Dentex dentex</i>												5	Déntol
<i>Scorpaena porcus</i>												5	Escòrpora
<i>Sphyaena sphyraena</i>												5	Espet
<i>Trachinotus ovatus</i>												5	Palomida
<i>Chelon labrosus</i>												4	Liissa ("labrosus")
<i>Sparus aurata</i>												4	Orada/Dorada
<i>Aidablennius sphyinx</i>												3	Dormilega ("sphyinx")
<i>Echichthys vipera</i>												3	Aranyó
<i>Mullus barbatus</i>												3	Moll de fang
<i>Parablennius sanguinolentus</i>												3	Dormilega "sanguinolentus"
<i>Serranus scriba</i>												3	Vaca serrana
<i>Symphodus ocellatus</i>												3	Tord/Tord ocellat
<i>Bothus podas</i>												2	Puput